

Keywords revisited: lähdetekstin korpuspohjainen analyysi kääntäjän apuvälineenä

Hannu Kemppanen
Joensuun yliopisto, Vieraat kielet ja käännöstiede

Abstract

This paper introduces the keyword analysis – a corpus-based method, which helps the translator to conduct a source text analysis. The aim of the analysis is to recognize the specific lexical features of each text and estimate how these features reflect the forthcoming translation process – the work with the source and the target text. The key word method is introduced by showing examples of key word lists which have been retrieved from Russian scientific texts by comparing them with a large reference corpus. The keyword list indicates the focal lexical elements of the text, and links it to a certain field of language use. The translator gets information about the system of concepts in this text. Further, the list can reveal idiosyncratic features of the text, for example, metaphors used by the author or a norm-breaking use of individual words. It is obvious that information about the key elements of a text helps the translator to make decisions in defining the probable difficulties in the translation process. The key word list also gives the translator a hint that these words bear a central meaning in the text. Presumably, he or she has to take this into account and be very careful in translating the key elements.

1 Tutkimuksen tausta ja tavoitteet

Korpuslingvivististä avainsana-analyysia on hyödynnetty käännöstieteessä ensisijaisesti käännetyn kielen tai konkreettisten kohdekielisten tekstien ominaisuuksien selvittämiseen. Tällaisia tutkimuksia ovat tehneet mm. Sara Laviosa (2000 ja 2002) ja Sampo Nevalainen (2003 ja 2004). Oma väitöskirjatyöni (Kemppanen 2008) ja siihen liittyvät suppeammat tutkimukset (Kemppanen 2002, 2004, 2005 ja 2006) edustavat niin ikään kohdekieleen suuntautunutta avainsanatutkimusta. Laviosan ja oman tutkimukseni keskiössä ovat olleet ei-käännettyjen ja käännettyjen tekstien ideologiset piirteet. Aineistona Laviosalla ovat olleet lehtitekstit, minulla Suomen poliittista historiaa käsittelevät tietokirjat. Nevalainen on puolestaan tarkastellut käännetyn kaunokirjallisuuden leksikaalisia piirteitä suhteessa ei-käännettyihin teksteihin akselilla puhkielisyys-kirjakielisyys. Lisäksi Svetlana Probirskaja-Turunen (2006) on soveltanut avainsanamenetelmää juridisten tekstien käännösten ja ei-käännettyjen tekstien vertailuun.

Avainsana-analyysia ei ole toistaiseksi käytetty juurikaan lähdetekstiin suuntautuneessa tutkimuksessa. Poikkeuksena on Dorothy Kennyn (2000) tutkimus, jossa hän toisaalta vertailee kaunokirjallisesta lähdetekstistä tehtyä sanalista lähdekieliseen referenssikorpukseen ja toisaalta kyseisen tekstin käännöksen sanalista kohdekieliseen referenssikor-

pukseen. Kennyn kiinnostuksen kohteena on kääntäjän luovuus, josta hän tekee johtopäätöksiä kirjoittajaspesifien avainsanojen käyttöä tarkastelemalla. Kyseisessä tutkimuksessa varsinainen kiinnostuksen kohde on siis kohdetekstissä.

Tässä artikkelissa esiteltävässä tutkimuksessa painopiste siirtyy lähdetekstiin. Samoin tutkimukseni näkökulma on aiempaa käytännönläheisempi. Tarkasteltavana on korpuslingvistisen avainsanamenetelmän käyttö kääntäjän apuna lähdetekstin analyysissä (ks. myös Kemppanen 2007). Tutkimuksella on lisäksi pedagogisia päämääriä. Tavoitteena on hyödyntää tutkimustuloksia ja avainsanamenetelmää myös kääntämisen opetuksessa – joko simuloituissa käännöstehtävissä tai mahdollisuuksien mukaan asiakkaiden tilaamisissa autenttisissa toimeksiannoissa.

Tutkimukseni kohdistuu ensisijaisesti lähdetekstin analyysiin, mutta oletan, että avainsana-analyysistä saatavaa tietoa on mahdollista hyödyntää myös käännöstoimeksiannon muissa vaiheissa. Oletus perustuu ajatukseen kääntämisestä toimintana, joka sisältää lukuisia toisiinsa kytkeytyviä vaiheita varsinaisen kääntämisen lisäksi. Ajatus kääntämisestä monivaiheisena toimintana on palautettavissa Justa Holz-Mänttärin (1984) toimintateoreettiseen malliin, jossa kääntäminen alkaa asiakkaan käännöspyynnöstä ja päättyy palkkion maksuun. Kääntämisen monivaiheisuuden huomioiminen kääntämisen opetuksessa on noussut esille Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton organisoimassa työryhmässä, jossa koottiin vinkkilista autenttisia toimeksiantoja käännöskursseilla käytettäville opettajille (SKTL 2006, ks. myös Kemppanen & Salmi 2008).

Gouadecin (2007: 12–13) termejä käyttäen käännöstoimeksiannon toteuttaminen jakautuu kolmeen päävaiheeseen: kääntämistä edeltävään (pre-translation), itse kääntämiseen (translation) ja kääntämisen jälkeiseen vaiheeseen (post-translation). Kääntämistä edeltävä vaihe käsittää työn saamiseen liittyvän toiminnan, kuten neuvottelut ja sopimuksen tekemisen. Itse kääntäminen jakautuu siirtoa edeltävään vaiheeseen (pre-transfer), siirtoon (transfer) ja siirron jälkeiseen vaiheeseen (post-transfer). Siirtoa edeltävässä vaiheessa kääntäjä analysoi aineistonsa ja etsii tarvittavaa taustatietoa. Siirto on keskeinen kääntämisen vaihe, jossa kääntäjä toimii kahden kielen ja kulttuurin järjestelmässä. Siirron jälkeinen vaihe käsittää käännöksen laadun tarkastamisen, oikoluvun ja mahdollisten virheiden korjaamisen. Kääntämisen jälkeiseen vaiheeseen kuuluvat toiminnot, joita tarvitaan käännöksen liittämiseksi lopulliseen käyttöyhteyteen: esim. tekstin liittäminen osaksi verkkosivua tai tekstin taitto julkaisua varten. Tämä vaihe sisältää myös hallinnolliset toimenpiteet, kuten palkkion maksamisen tai projektin arkistoinen. Gouadecin termein ilmaistuna tutkimukseni ensisijaisena kiinnostuksen kohteena on pre-transfer-vaihe.

2 Tutkimusaineisto ja analyysimenetelmät

Esittelen seuraavassa kolme tapausta, kolme eri aloja edustavaa tieteellistä tekstiä avainsanalistojen avulla. Imitoin esittelyssä tilannetta, jossa kääntäjä käyttää korpusmenetel-

mää uuden toimeksiannon lähdetekstin analyysissa. Siksi en paljasta etukäteen, mitä aihetta tekstit käsittelevät tai mitä muita erityispiirteitä niillä on. Näin ollen simuloin tilannetta, jossa kääntäjällä on minimaalinen etukäteistieto lähdetekstin ominaisuuksista. Tieteelliset tekstit ovat verkkolehdistä julkaistuja artikkeleita (Ahmednabiev 2007, Bystrovskij 2003 ja Mar'janenko 2008). Niiden sanamäärät ovat 1 465, 2 260 ja 2 120 sanaa. Tekstejä on käytetty lähdeteksteinä käännöskursseilla. Vertailuaineistona käytän venäläisen *Nezavisimaja gazeta* -sanomalehden elektronisessa muodossa olevaa vuosikertaa (*Nezavisimaja gazeta* 1999). Kyseisen korpuksen sanamäärä on n. seitsemän miljoonaa sanaa ja se koostuu 245 sanomalehtiartikkelista. Korpuksen tarkoituksena on edustaa yleiskieltä, johon kutakin yhden tekstin minikorpuksista verrataan. Avainsanat määrittämään vertailtavien aineistojen suhteellisten frekvenssien avulla.

Käsittelen tutkimusaineiston *WordSmith Tools* -korpusohjelman avulla (Scott 2007). Teen kustakin artikkelista ja vertailuaineistosta *WordList*-toiminnolla sanalistan. Ohjelma vertaa erikseen kunkin artikkelin sanalistaan *KeyWords*-toiminnon avulla referenssikorpuksen sanalistaan. Kyseinen toiminto tuottaa jokaisesta tekstistä avainsanalistan, joiden kokoonpanosta teen johtopäätöksiä tekstien ominaisuuksista ja mahdollisuuksien mukaan myös käännösprosessiin vaikuttavista tekijöistä.

Korpusohjelman avainsana-toiminnon havainnollistamiseksi sanalistan on kopioitu kuvina suoraan tietokoneen näytöltä. Siksi myös kyrilliset fontit ovat käytössä lähdetekstin tavoin. Kunkin sanalistan kokoonpanoa selvittävässä osassa olen venäjää taitamattomien helpotukseksi translitteroinut listojen avainsanat. Kunkin sanan jäljessä on suluisia ilmaistu sanan järjestysnumero avainsanalistalla. Kullakin listalla ”sanat” ovat itse asiassa sananmuotoja, koska kyseessä on ns. lemmaaton aineisto. Tämä tarkoittaa sitä, että korpusohjelma laskee jokaiselle sananmuodolle oman frekvenssin. Olen antanut kullekin avainsanalistan sananmuodolle puolilainausmerkeissä suomenkielisen sanakirjavastineen. Samaan lemmaan kuuluville sananmuodoille on annettu vain yksi, perusmuodossa oleva vastine. Olen tilan käyttöön liittyvistä syistä ottanut tarkasteluun avainsanalistojen kärjen eli enintään 20 sanaa.

3 Aineiston analyysi

Avainsanalista auttaa kääntäjää selvittämään nopeasti, mistä teksti kertoo. Kuten *WordSmith Tools* -ohjelmiston kehittäjä Mike Scott (2000: 110) toteaa, avainsanat ovat yksi fokuksinnin keino. Korkea frekvenssi kertoo sanan ja sen nimeämän käsitteen keskeisyydestä tietyssä tekstissä. Kuvassa 1 esitetystä avainsanalistasta (teksti 1) on semanttisiin perusteisiin hahmotettavissa kaksi keskeistä sisältösanojen ryhmää. Osa sanoista viittaa ensinnäkin lääketieteen käsitteisiin: *pacienta* (1), *pacient* (19) ’potilas’, *vrač* (4), *vrača* (8) ’lääkäri’, *medsestra* (5) ’sairaanhoitaja’, *medicine* (6), *medicina* (9), *mediciny* (13) ’lääketiede’, *medicinskij* (9), *medicinskogo* (14) ’lääketieteellinen, lääketieteen’, *pomošči* (15) ’apu, hoito’, *zabolevanij* (18) ’sairaus’. Viisi muuta listan sanaa liittyvät semanttisesti yhteen toiseksi ryhmäksi: *semejnoj* (2), *semejnjaja* (3), *semejnyj* (7), *semejnego* (11) ovat eri

sananmuotoja samasta adjektiivista, jolla on merkitys 'perheellinen, perhe-'. Samaan ryhmään kuuluu myös substantiivinen sananmuoto *sem'i* (12) 'perhe'.

Kuva 1. Tekstin 1 (Bystrovskij 2003) avainsanat

	Key word	Freq.	%	Freq.	RC. %	Keyness	P	Lemmas	Set
1	ПАЦИЕНТА	21	0,93	37		265,49	0,0000000000		
2	СЕМЕЙНОЙ	19	0,84	26		247,60	0,0000000000		
3	СЕМЕЙНАЯ	14	0,62	19		182,58	0,0000000000		
4	ВРАЧ	14	0,62	87		146,32	0,0000000000		
5	МЕДСЕСТРА	10	0,44	5		143,43	0,0000000000		
6	МЕДИЦИНЕ	12	0,53	35		141,66	0,0000000000		
7	СЕМЕЙНЫЙ	10	0,44	32		116,44	0,0000000000		
8	ВРАЧА	11	0,49	66		115,66	0,0000000000		
9	МЕДИЦИНСКОЙ	12	0,53	125		113,75	0,0000000000		
10	МЕДИЦИНА	9	0,40	30		104,15	0,0000000000		
11	СЕМЕЙНОГО	9	0,40	31		103,63	0,0000000000		
12	СЕМЬИ	15	0,66	622		102,08	0,0000000000		
13	МЕДИЦИНЫ	10	0,44	92		97,14	0,0000000000		
14	МЕДИЦИНСКОГО	10	0,44	94		96,74	0,0000000000		
15	ПОМОЩИ	15	0,66	1 187	0,02	83,19	0,0000000000		
16	НЕПРЕРЫВНОСТЬ	6	0,27	9		77,32	0,0000000000		
17	СПЕЦИАЛИСТ	8	0,35	115		70,89	0,0000000000		
18	ЗАБОЛЕВАНИЙ	7	0,31	58		69,38	0,0000000000		
19	ПАЦИЕНТ	6	0,27	21		68,91	0,0000000000		
20	ОБСЛУЖИВАНИЯ	8	0,35	148		66,99	0,0000000000		

Edellä esitetyt sanaryhmät paljastavat, että tekstissä puhutaan lääketieteestä ja tarkemmin ottaen perhelääketieteestä, alasta, jolle on tyypillistä omat perhe-käsitteeseen kytkeytyvät hoitomenetelmänsä. Lääketieteeseen ja perheeseen liittyvien sanojen lisäksi tekstin 1 avainsanalistalta löytyy myös kiinnostava tapaus *nepreryvnost'* (16) 'jatkuvuus'. Kyseinen sana ja käsite eivät ole ainakaan välittömästi liitettävissä lääketieteeseen. Listan analysoijalle herääkin kysymys, miksi juuri tämä sana nousee listalle? Lähempi tutustuminen tekstiin paljastaa, että jatkuvuuden käsitteellä on keskeinen rooli perhelääketieteessä. Näin ollen avainsana-analyysi kohdisti kääntäjän huomion tekstissä keskeiseen asiaan jo ennen varsinaisen kääntämisen aloittamista.

Tekstin 2 avainsanalista (kuva 2) tuo esille edellisen listan tavoin tekstin aihepiirin ja keskeisen termistön. Avainsanalista tuo esille jälleen kaksi semanttista ryhmää: toisaalta ympäristöaiheiset sanat *èkologičeskih* (1), *èkologičeskogo* (2), *èkologičeskoj* (5), *èkologičeskoe* (9), *èkologičeskaja* (11), *èkologičeskie* (20) 'ekologinen', *èkologii* (16) 'ekologia', *prirody* (3), *prirode* (7) 'luonto' ja toisaalta kasvatukseen ja koulutukseen liittyvät sanat *vospitanija* (13) 'kasvatus', *obrazovanija* (9) 'koulutus', *vuza* (19) 'korkeakoulu', *studentov* (3) 'opiskelija', *škol'nikov* (15) 'koululainen', *disciplin* (8) 'oppiaine', *pedagogičeskogo* (6) 'pedagoginen'. Teksti kertoo ympäristökasvatuksesta, jonka tulisi läpäistä koko koulutusjärjestelmä alakoulusta korkeakouluun.

Kuva 2. Tekstin 2 (Ahmednabiev 2007) avainsanalista

	Key word	Freq.	%	C. Freq.	RC. %	Keyness	P	Lem
1	ЭКОЛОГИЧЕСКИХ	15	1,02	62		180,96	0,0000000000	
2	ЭКОЛОГИЧЕСКОГО	12	0,82	30		155,23	0,0000000000	
3	ПРИРОДЫ	14	0,96	164		141,74	0,0000000000	
4	СТУДЕНТОВ	13	0,89	224		121,94	0,0000000000	
5	ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ	11	0,75	100		116,65	0,0000000000	
6	ПЕДАГОГИЧЕСКОГО	6	0,41	8		83,59	0,0000000000	
7	ПРИРОДЕ	9	0,61	169		82,89	0,0000000000	
8	ДИСЦИПЛИН	6	0,41	12		79,80	0,0000000000	
9	ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ	5	0,34	7		69,29	0,0000000000	
10	КУЛЬТУРЫ	11	0,75	1 527	0,02	58,32	0,0000000000	
11	ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ	5	0,34	29		57,21	0,0000000000	
12	ОБРАЗОВАНИЯ	9	0,61	808	0,01	55,34	0,0000000000	
13	ВОСПИТАНИЯ	5	0,34	57		50,85	0,0000000000	
14	ЧЕЛОВЕКА	11	0,75	2 405	0,03	48,69	0,0000000000	
15	ШКОЛЬНИКОВ	5	0,34	77		47,96	0,0000000000	
16	ЭКОЛОГИИ	5	0,34	90		46,45	0,0000000000	
17	ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	10	0,68	2 381	0,03	42,63	0,0000000000	
18	ПРОБЛЕМ	9	0,61	1 730	0,02	42,05	0,0000000000	
19	ВУЗА	4	0,27	42		41,31	0,0000000000	
20	ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ	4	0,27	42		41,31	0,0000000000	

Nostamalla sanat *èkologičeski* ja *èkologija* avainsanoiksi korpusohjelma kohdistaa kääntäjän huomion tekstin kokonaisuuden kannalta keskeisiin leksikaalisiin aineksiin, joiden välittämisessä suomeksi kääntäjältä vaaditaan joko alan termituntemusta tai sen puuttuessa kykyä etsiä kuhunkin käyttöyhteyteen sopivat nimitykset. Sen lisäksi, että avainsana-analyysi nostaa esiin keskeiset sisältöaineokset, se herkistää kääntäjän tarkistamaan tekstikokonaisuuden ymmärtämisen ja ylipäätään tekstin vastaanottamisen kannalta keskeiset leksikaaliset ainekset. Sanalista fokusoi näin ollen kääntäjän huomion olennaisiin käännösongelmiin. Kyseisessä tekstissä *èkologičeski*-adjektiivin ja *èkologija*-substantiivin kääntäminen ei ole yksioikoinen asia. Kaksikielisen sanakirjan ehdottamat ‘ekologinen’ ja ‘ekologia’ eivät sovi läheskään aina vastineeksi. Erityisesti adjektiivi *èkologičeskij* on usein muodostamassa substantiivien kanssa sanaliittoja, joiden suomennoksissa ainoita käypiä vastineita ovat *ympäristö*-alkuiset yhdyssanat. Myöhemmin kyseistä tekstiä käännettäessä juuri lukuisat *èkologičeski*-alkuiset sanaliitot osoittautuivat kääntämisen suhteen hankaliksi ja vaativat paljon Internet-hakuja konventionmukaisten ilmausten löytämiseksi. Sanan nouseminen avainsanaksi kertoo sen keskeisestä merkityksestä kääntämisen kannalta. Siksi kyseisten sanojen nimeämät käsitteet vaativat kääntäjältä todennäköisesti tarkempaa taustatyötä ja enemmän työtä myös vastineiden etsimisessä.

Tekstistä 3 (kuva 3) tehty avainsanalista tuo esille edellisistä listoista poikkeavaa tietoa lähdetekstistä. Osa listan sanoista viittaa selvästi talouselämään: *SPK* (1) ’sosialistinen

tuotantokollektiivi', *neproductivnaja* (7) 'tuottamaton', *produktivnaja* (8) 'tuottoisa', *to-varnoe* (10) 'tavara-', *trudu* (16) 'työ', *organizacii* (15) 'järjestö, organisaatio', *menedžer* (4) 'johtaja'. Teksti käsittelee nyky-Venäjän talouselämän kehitystä. Tätä taustaa vasten toinen avainsanojen semanttinen ryhmä vaikuttaa yllättävältä: *pomest'e* (3), *pomest'ja* (11) 'maatila', *hutora* (5) 'yksinäistila', *barin* (2) 'tilanherra', *barynja* (6) kartanonrouva', *devki* (9) 'palvelustyttö'. Kyseisiä sanoja yhdistävä semanttinen piirre on 'tsaarin ajan maatila ja sen toimijat': Venäjän nykyisiä liike-elämän toimijoita kuvataan vertaamalla heitä vanhan Venäjän maatilan toimijoihin. Avainsanat paljastavat tässä tapauksessa tekstiin kätkeyn metaforan, jonka välittäminen tai mahdollinen häivyttäminen käännöksessä on tärkeä strateginen valinta.

Kuva 3. Tekstin 3 (Mar'janenko 2008) avainsanalista

	Key word	Freq.	%	. Freq.	RC. %	Keyness	P	Lemmas	Set
1	СПК	9	0,42	0		147,42	0,0000000000		
2	БАРИН	11	0,52	22		138,19	0,0000000000		
3	ПОМЕСТЬЕ	7	0,33	13		88,76	0,0000000000		
4	МЕНЕДЖЕР	6	0,28	35		64,15	0,0000000000		
5	ХУТОРА	4	0,19	3		55,95	0,0000000000		
6	БАРЫНЯ	4	0,19	8		50,24	0,0000000000		
7	НЕПРОДУКТИВНАЯ	3	0,14	1		44,63	0,0000000000		
8	ПРОДУКТИВНАЯ	3	0,14	2		42,40	0,0000000000		
9	ДЕВКИ	3	0,14	4		39,57	0,0000000000		
10	ТОВАРНОЕ	3	0,14	5		38,55	0,0000000000		
11	ПОМЕСТЬЯ	3	0,14	6		37,68	0,0000000000		
12	ОЧЕНЬ	13	0,61	5 660	0,07	32,08	0,000000119		
13	ФАЗЫ	3	0,14	22		30,80	0,000000257		
14	НАШЕ	6	0,28	640		30,53	0,000000299		
15	ОРГАНИЗАЦИИ	8	0,38	2 160	0,03	26,63	0,0000002436		
16	ТРУДУ	3	0,14	51		25,99	0,0000003407		
17	ЭТО	25	1,18	27 675	0,36	24,43	0,0000007666		

3 Päätelmiä

Tutkimuksellisten ansioiden lisäksi avainsana-analyysille on nähtävissä konkreettista hyötyä käytännön käännöstyössä. Kääntäjä saa kätevästi tietoa laajankin tekstiaineiston leksikaalisista piirteistä. Nopeasti saatava tieto lähdetekstin ominaisuuksista on tarpeen erityisesti silloin, kun kääntäjä joutuu sopimaan toimeksiantajan kanssa työn aikataulusta ja hinnasta – ts. jo ennen kuin hänellä on varsinaisesti tietoa tekstin käännösongelmista ja niiden ratkomiseen kuluva ajasta. Käyttäessään toistuvasti samaa vertailuaineistoa kääntäjä oppii tekemään avainsanojen määrästä ja laadusta (tuttuudesta/vieraudesta) johdtopäätöksiä siitä, kuinka paljon teksti poikkeaa yleiskieltä edustavasta vertailuaineistosta. Näin kääntäjä voi suhteuttaa tekstin vaativuuden aiempiin toimeksiantoihin. Tästä voi olla konkreettista hyötyä käännöstyön hinnoittelussa. Avainsanalista antaa tietoa leksi-

kaalisista aineksista, joilla on keskeinen tehtävä lähdetekstin sisältöjen rakentamisessa. On oletettavaa, että kääntäjän on suhtauduttava erityisellä huolellisuudella näiden avain-elementtien välittämiseen käänöksessä.

Analyysi paljastaa, että kääntäjä voi hyödyntää avainsanalistaa monin tavoin. Lista nostaa esiin sanat, jotka antavat yleiskuvan käännettävän tekstin sisällöstä. Avainsanat kertovat kääntäjälle, mihin erikoisalaan teksti sijoittuu ja mitä käsitteitä tekstissä käytetään. Edellä esitetystä analyysistä huomion kohteena olivat avainsanalistan sisältösanat, mutta myös listalle nousevat kieliopilliset sanat antavat kääntäjälle hyödyllistä tietoa. Ne kertovat kyseiselle tekstille tyypillisestä tavasta liittää sisältöjä toisiinsa. Lisäksi sanalista antaa tietoa lähdetekstin erityisistä idiosynkraattisista piirteistä – esimerkiksi kirjoittajan käyttämistä metaforista tai yksittäisten sanojen epätyypillisestä käytöstä.

Näen avainsana-analyysille soveltamismahdollisuuksia myös kääntäjänkoulutuksessa. Harjoituskäänkösiä tekevien opiskelijoiden kompastuskivenä on usein se, etteivät he pysty tunnistamaan kielellisten aineiden funktioita kyseisessä lähdetekstissä, varsinkaan silloin, kun käännetään vieraasta kielestä. Avainsanamenetelmä voi auttaa opiskelijoita määrittelemään lähdetekstin sisällön ja rakenteen välittämisen kannalta keskeiset tai ongelmalliset ainekset. Samalla opiskelijat omaksuvat tekstin analyysimenetelmän, jota he voivat hyödyntää myöhemmin toimiessaan kääntäjinä.

Lähteet

Aineistolähteet

Ahmednabiev, M.K. 2007. Osobennosti formirovanija èkologičeskoj kul'tury studentov pedagogičeskih vuzov. *Pedagogika* 7, 61–64. Saatavissa:

http://www.portalus.ru/modules/shkola/rus_readme.php?subaction=showfull&id=1195049169&archive=1195938639&start_from=&ucat=& [viitattu 29.8.2008].

Bystrovskij, V.G. 2003. Predmet i principy semejnoj mediciny. *Izdatel'skij dom. Russkij vrač. Stat'i iz žurnalov*. Saatavissa: <http://www.rusvrach.ru/articles> [viitattu 12.2.2007].

Mar'janenko, A.P. 2008. Iz čego sdelana korporacija ”Rossija”. NP ”Prokonsul”. Informacionnyj portal. Saatavissa: <http://proconsul-erg.ru/konsalt-org-busi-met-org.html> [viitattu 29.8.2008].

Nezavisimaja gazeta 1999. Sanomalehden vuosikerta vuodelta 1998. CD-rom. CDNG-98. Disk 1 (tekst). Moskva: Nezavisimaja gazeta.

Tutkimuskirjallisuus

Gouadec, Daniel 2007. *Translation as a Profession*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

Holz-Mänttari, Justa 1984. *Translatorisches Handeln: Theorie und Methode*. Suomalaisen Tiedeakatemia toimituksia. Sarja B, nide 226. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia.

Kemppanen, Hannu 2002. Ystävyyden tuontia venäjältä suomeen: avainsanat ideologian toteutumina käännettyissä ja alkuperäisissä historiateksteissä.. Teoksessa: Anna Mauranen & Liisa Tiittula (toim.) *Kieli yhteiskunnassa – yhteiskunta kielessä. AFinLan vuosikirja n:o 60*. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLa.

Kemppanen, Hannu 2004. Keywords and ideology in translated history texts: A corpus-based analysis. *Across Languages and Cultures* 5: 1, 89–106.

Kemppanen, Hannu 2005. Avainsanoja, ideologiaa ja lojaaliutta: venäjältä suomennettujen historiatekstien korpusanalyysi. Teoksessa: Anna Mauranen & Jarmo H. Jantunen. *Käännösuomeksi. Tutkimuksia suomennosten kielestä*. Tampere Studies in Language, Translation and Culture, A1. Tampere: Tampere University Press, 185–208.

Kemppanen, Hannu 2006. Ideologija ili interferencija? Korpusnyj analiz russko-finskih perevodov i original'nyh finskih tekstov po političeskoj istorii Finljandii. V.I. Šadrin (toim.) *Universitetskoe perevodovedenie. Sed'mye Fëdorovskie čtenija*. Vypusk 7, Sankt-Peterburg: Filologičeskij fakul'tet Sank-Peterburgskogo gosudarstvennogo universiteta, 221–232.

Kemppanen, Hannu 2007. Avainsanat – korpustyökalu tutkijan ja kääntäjän käyttöön. *Kääntäjä* 38:3, 12.

Kemppanen, Hannu 2008. *Avainsanoja ja ideologiaa: käännettyjen ja ei-käännettyjen historiatekstien korpuslingvistinen analyysi*. Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja n:o 51. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Kemppanen, Hannu & Leena Salmi 2008. Authentic translation commissions in translator training: the case of the Guide for Patients. *Translation and Cultural Diversity. XXIII FIT World Congress*. Proceedings, Shanghai 4.–7.8.2008. CD-rom. ISRC CN-M20-08-0027-0/V-Z. Shanghai: Foreign Language Press.

Kenny, Dorothy 2000. Lexical hide-and-seek: looking for creativity in parallel corpus. Teoksessa: *Intercultural Faultlines. Research Models in Translation Studies I. Textual and Cognitive Aspects*, 93–104.

Laviosa, Sara 2000. TEC: A resource for studying what is “in” and ”of” translational English. *Across Languages and Cultures* 1: 2, 159–177.

Laviosa, Sara 2002. Europe in the making in translational and-non translational English. Keith Harvey (toim.) *CTIS Occasional Papers*, Vol. 2, 85–95.

Nevalainen, Sampo 2003. Käännöskirjallisuuden puhekielisyksistä – kaksinkertaista illuusiota? *Virittäjä* 107: 1, 2–26.

Nevalainen, Sampo 2004. Colloquialisms in translated text. Double illusion? *Across Languages and Cultures* 5: 1, 67–88.

Probirsckaja-Turunen, Svetlana 2006. Kenen pillin mukaan? Suomen ja Venäjän kahdenväliset valtiosopimukset. Esitelmä. *Kääntäjä keskiöön. IV Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumi*. Savonlinna, 21.–22.4.2006.

Scott, Mike 2000. Focusing on the text and its key words. Teoksessa: Lou Burnard & Tony McEnery (toim.) *Rethinking Language Pedagogy from a Corpus Perspective*. Łódź Studies in Language, Vol. 2, Frankfurt am Main: Peter Lang, 103–121.

Scott, Mike 2007. *WordSmith Tools Manual*. Version 4. Saatavissa: [http://lexically.net/downloads/version 4/wordsmith.pdf](http://lexically.net/downloads/version%204/wordsmith.pdf) [viitattu 29.8.2008].

SKTL 2006. *Miten toteuttaa autenttisia toimeksiantoja kääntämisen opetuksessa. Vinkkejä käännöskurssien vetäjille*. Saatavissa: [http://www.sktl.net/pdf/autenttiset toimeksiannot opetuksessa 0311.pdf](http://www.sktl.net/pdf/autenttiset_toimeksiannot_opetuksessa_0311.pdf) [viitattu 29.8.2008].